

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Judiciis. Titvlvs Primvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

Sl aduersus confessionem in iudicio à se factam, lra ecclēsia beneficium restitutionis in integrum, intra quadriennium ab ipsius confessionis tempore computandum, petere negligenter omittat: non est (nisi aliquid rationabile appareat, quod aliud suaserit faciendum) ad hoc petendum ulterius admittenda. Vbi verò per viam communem revocationis erroris, quem in facto preterdit, vult aduersus suam confessionem ecclēsia se iuvare: hoc quancumque poterit, donec negotium sit finitum.

DE ARBITRIS.

TITVLVS XII.

CAP. I.

Si ex tribus arbitris duo concordent in summa, tenet illorum sententia: si omnes discordant, tenet sententia de summa minori.

Bonifacius VIII.

Sex tribus arbitris, te duo in decem, & tertius in quinque condemnent, debet sententia preuolare duorum. Licet cum unus in XV. alius in X. tertius verò in quinque pronunciant: illius, qui dixit de summa minori (cum in illa omnes concordēs existant) sententia efficax censeatur.

CAP. II.

Si ex tribus arbitris unus noluit examinando vel definiendo negotio interesse, duo procedere poterunt, ac si ille praesens esset. Circa iudices autem antiqua iura seruentur. Joan. Andr.

Idem.

VT quaestionibus (quae plerumque propter arbitrorum voluntariam seu malitiosam absentiam remanent indecisa) finis celerius imponatur: Statuimus, ut si ex tribus arbitris à patribus electis, eorum aliquis ab alio legitime requisitus ad examinandum vel definiendum cum eis negotium, super quo in ipsos existit commotio sum, non curaverit (cessante impedimento legitimo) conuenire: duo praesentes, penes quos (licet sit certum aliud innexae videatur) totalem eo casu remanere decernimus potestatem, possint (malitiosa seu voluntaria illius absentia non obstant) dictum examinare negotium, & liberè definire, sicut possent illo praesente, nec volente, cum eis in unam sententiam concordare: ut sic ipsius absentia praesentia repleta divina cum respectu faciat pro praesente. Circa iudices verò antiqua iura volumus immutari.

a Vid. Bart. in litem si unus. 4. item si plures. ff. ad lit.

FINIS LIBRI PRIMĪ.

**SEXTI DECRETALIVM
LIBER SECUNDVS
DE IVDICIIS.**

TITVLVS PRIMVS.

CAPITVLVM I.

Judex delegatus non habens ad hoc speciale mandatum à Papa, non potest compelli partem, ut personaliter coram eo compareat: nisi ex rationabili causa. Joan. Andr.

Innocentius IV. in generali Concilio Lugdunensi.

IVRIS esse ambiguum non videtur, iudicem delegatum, (qui à sede Apostolica mandatum ad hoc non receperit speciale,) iubere non posse alterutram partium coram se personaliter in iudicio comparere. Nisi causa fuerit criminalis *a*, vel nisi pro veritate dicenda, vel pro iuramento calumpniae faciendo, vel alijs juris necessitas partes coram eo exegerit personaliter praesentari.

CAP. II.

Mulieres personaliter ad iudicium (quacumque causa in iure non expressa) in iura trahenda non sunt: sed si necessarium sit ipsarum testimonium in causa, iudex expensis producentis interdum ibit, interdum mittet: & iudex fraudulenter vadens, excommunicatus est. Mulieres religiosae, etiam volentes, extra monasterium suum ex aliqua causa personaliter ad iudicium trahi non possunt: quod contra praedicta sit, est irritum. Joan. Andr.

Bonifacius VIII.

Mulieres *b* (quas vagari non convenit, nec virorum coepibus immisceri) auctoritate literarum se-

a Vid. Bart. in l. pen. s. ad crimen. ff. de pub. iudic. Fon. b Vid. de sum. de proc. l. seruis. C. de iud. & l. seruis. ff. de reg. iur.

dis Apostolicae, vel legatorum ipsius, aut alio quocumque ad iudicium personaliter evocari, vel trahi iuris causa ferendi testimonium, aut alia qualibet (quae iure non exprimitur) prohibemus. Sed cum necessarium fuerit testimonium earundem, iudex (in expensa partis producentis easdem) tabellionem aut aliam personam idoneam ad eas transmittat: vel si forte talis casus occurrat, quo iure prohibente, receptio testium alteri committi non possit: iudex *a* tunc propter hoc personaliter ad illas accedat, aut (si talis sit personae iudicantis conditio, quod id per ipsum non debeat fieri, vel non possit) mittat ad eas proviso quòd casus huiusmodi (videlicet ut iudex vadat personaliter) non fingatur: nec fraus interueniat in hac parte. Alioquin scilicet huiusmodi sit fraudator, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat.

Ceterum feminae religiose, praesertim quae debent sub clausura morari *b*, extra suum monasterium vel clausuram non veniunt ad iudicium, vel trahuntur ex quavis causa personaliter: etiam si ipso iure sit irritum & inane, si quid contra praemissa contigerit attentari.

a Al. si praesens iudex propter hoc, &c. b causa religiose hoc licet. V. l. ff. de in ius voc. l. seruis ad cust. ff. de arb. & cap. de CAP.

CAP. III.

Major XIV. annis, per se & per procuratorem, potest agere & defendere causam spirituales: minor XIV. per se non agit, sed per procuratorem, vel per curatorem datum auctoritate ordinarii ecclesiastici iudici: & etiam delegati ad causas illas. Filiusfamilias sine patris assensu agit causam spirituales. h. d. Ioan. And.

Idem.

SI annum quartumdecimum tuæ peregrini ætatis, in beneficialibus & aliis causis spiritualibus, necnon & dependentibus ab eisdem, ac si major XXV. annis existeres, ad agendum, & defendendum, per te, vel per procuratorem a, quem ad hoc constituendum decreveris, admitti debebis. Si verò intra XIV. annum existas, per te agere, aut defendere non poteris super ipsis: sed vel per tuum Episcopum, vel per officialem eiusdem, tibi curator dabitur ad lites huiusmodi exercendas: aut tu ipse (si major infante fueris) cum auctoritate alterius eorundem procuratorem ad eas poteris deputare. Delegatus etiam Apostolicæ sedis, & subdelegatus ab eo, tibi (si non habeas) curatorem dare valeant, vel auctoritatem constituendi procuratorem præstare, ad illas causas, vel lites duntaxat, quæ coram ipsis fuerint ventilandæ. In huiusmodi quoque litibus sine causis, quanquam in potestate patris existas b, nec aliàs abque ipsius assensu, in iudicio regulariter esse possis (cum de iis se intromittere non habeat) nequaquam requiri debet assensus.

DE FORO COMPETENTI.

TITVLVS II.

CAP. I.

Archiepiscopus omni appellacioni articulo, vel per viam querelæ, de causis subditorum suffraganeis, etiam ipsi consentientibus, non cognoscit. h. d. usq. ad s. Neg.

Innocentius IV. c.

ROMANA ecclesia: & infra. Nec appellacionis articulo prætermisso, nec aliàs etiam, (cum minime appellatum exiterit) Remen. Archiepiscopus vel ejus officialis d, de causis clericorum tanquam iudicis (licet in ipsos iidem clerici de facto consentiant) absque diocesanorum suorum voluntate cognoscant.

Archiepiscopus subditos suffraganeis non potest compellere causas delegatas ab eo suscipere, suas sententias & præcepta exequi, vel testimonia in causis ad eos devolutis ferre: nisi consuetudo aliud disponat. h. d. Dominicus.

Neque suffraganeorum Remensis ecclesiæ subditos ipsorum delegationem suscipere, vel sententias & præcepta exequi, aut in causis per appellacionem devolutis ad eos, testimonium (nisi aliud in his tribus de consuetudine obtineat) perhibere compellant.

Archiepiscopus contra officiales, vel prælatos suffraganeorum (consuetudine aliud non disponente) & contra subditos ipsorum, pro salariis advocatorum & procuratorum causarum fori Archiepiscopi, iudex competentem est. h. d.

Nec etiam suffraganeorum ipsorum officiales, aut Archidiaconos, Archipresbyteros, & alios inferiores prælatos, suffraganeis eisdem subiectos (dummodo aliud eis contraria consuetudo non tribuat) nec subditos suffraganeorum ipsorum, super salariis advocatorum & procuratorum in causis (quæ in Remen. ventilantur curia) cogant querelantibus in sua præsentia respondere.

Archiepiscopi non compellunt inuitos contrahentes aliarum diocesium, in sua propria coram se respondere: nisi ibi inveniatur. Sed si citati volunt comparere, vel malitiosè se occultant, no ci-

a Nota, ubi magis minor legitime potest interesse iudicis, ibi potest constituere procuratorem. Vid. l. i. C. de moment. possess. Font. b Vid. c. indecorum. de stat. & qual. c In quodam manifest. tribuitur Imp. III. d aliis, officiali.

tenitur, in bonis ipsorum sua diocesi potest missionem facere, vel in alia decernere per ordinarios faciendam. h. d.

Contrahentes verò aliarum diocesium, super contractibus initis in Remensi diocesi ab eisdem (nisi inveniatur ibidem) trahere coram se non debent inuitos: licet in possessionem bonorum, quæ ibi habent, etiam cum alibi copiam sui faciunt, si eorum auctoritate citati a comparere contempnant, possunt missionem facere contra eos: vel (si forte malitiosè seipos occultent, ne citatio perveniat ad eosdem) decernere faciendam in possessionem bonorum, quæ in alia etiam diocesi obtineri nascuntur: sed tunc loci diocesanus ad denunciationem ipsorum faciet huiusmodi missionem.

Non potest archiepiscopus suos clericos mittere in diocesium suffraganeis, ut coram eis fiant contractus, vel jam facti approbentur. Nec si facti vel approbati fuerint coram illis, possunt suffraganeorum subditos coram se compellere litigare super illis, nec excommunicare suffraganeorum officiales vel subditos, si noluerint litigare coram ipso. h. d. ad finem. secundum Dominicum.

Nec clericos suos mittant ad suffraganeorum ipsorum dioceses pro inendis vel recognoscendis contractibus coram ipsis. Nec eorundem suffraganeorum subditos compellant coram se occasione huiusmodi iuristare. Neque potest Archiepiscopus ipse in suorum suffraganeorum officiales & subditos (pro eo quod vocati ab ipso, nolunt querelantibus in sua præsentia respondere) ecclesiasticam exercere censuram.

CAP. II.

Iudex secularis, qui vult clericum compellere ad debita (etiam liquida) solvenda, per ecclesiasticum iudicem desistere compellitur. Ioan. And.

Bonifacius VIII.

SECULARES & iudices, qui (licet ipsis nulla competat jurisdictionis in hac parte) personas ecclesiasticas ad solvendum debita (super quibus coram eis contra ipsas eorum exhibentur literæ, vel probationes alie inducuntur) damnabili præsumptione compellunt d, à temeritate huiusmodi per locorum ordinarios, censura ecclesiastica decernimus compedendos.

CAP. III.

Ratione iuramenti laicus (ut illud servet) coram iudice ecclesiastico convenitur.

Idem.

CUM C. laicus (pro quo solvisti certam pecuniæ quantitatem, in qua pro eo te fidijussorio nomine obligaveras) te servare recuset indemnem, contra iuramentum à se præstitum temerè veniendo: Ipsum coram ecclesiastico iudice (ad cujus forum ratione iuramenti causæ huiusmodi cognitio noscitur pertinere) de jure poteris convenire. Vt ipsum monitione præmissa, per censuram ecclesiasticam e, quod te super prædictis (ut teneatur) servet indemnem, prævia ratione compellat.

DE LITIS CONTESTATIONE.

TITVLVS III.

CAP. I.

Peremptoria litis contestationem non impedit: nisi sit de re semel finita. Ioan. And.

Innoc. III. in concilio Lugdun.

EXCEPTIONIS peremptoria, seu defensionis cuiuslibet, principalis cognitionem negotii contin-

a Vid. l. sed interpellatus. s. i. ff. de arbit. b al. suorum. c Vid. quæ late tradit Alex. consil. s. h. r. d. dicit Petr. de Anch. quod isti laici facti huiusmodi probationibus sine sententia compellunt clericos per sua statuta. unde nos. quod si sententia non ardeat non subditum, ita etiam statuta. c. fio. sup. dist. s. consil. eo. li. Font. e Non ergo potest capere personam aut res. canon. De P. et. de Ansh. Phil. Font.